

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 15^{ΗΣ} ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1987

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΠΟΝΗ

ΥΠΟΔΟΧΗ

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΦΩΤΟΔΟΤΗΣ ΗΛΙΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΥΚΛΑΔΟΥ ΔΕΝΔΡΟΥ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΠΟΝΗ

Παναγιώτατε,

Κύριε Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας,

*«Αὕτη ἡ ἡμέρα ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ»
(Ψαλμ. 117, 24).*

Εἶναι πράγματι ἡ σήμερον ἡμέρα, ἡμέρα ἀγαλλιάσεως καὶ εὐφροσύνης, ὄχι μόνον διὰ τὴν Ἀκαδημίαν, τὴν ὁποίαν διὰ πρώτην φορὰν ἐπισκέπτεται ἡ Κορυφὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριος Κύριος Δημήτριος, ἀλλὰ καὶ διὰ σύμπαντα τὸν Ἑλλησισμόν! Ὑποδεχόμεθα ἅπαντες ἐν εὐλαβείᾳ καὶ συγκινήσει τὸν Σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, δικαιούμενοι μετὰ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου νὰ ἐπαναλάβωμεν: «Εὐλόγητὸς ὁ Θεός, ὁ τοὺς καθ' ἐκάστην γενεὰν εὐαρεστοῦντας Αὐτῷ ἐκλεγόμενος, καὶ γνωρίζων τὰ σκευὴ τῆς ἐκλογῆς καὶ κεχρημένους αὐτοῖς πρὸς τὴν λειτουργίαν τῶν ἀγίων!» (Μ. Βασ., Ἐπιστ. 165: Ἀμφιλοχίφ Ἰκονίου Migne, P.G. 32, 629). Καὶ εἶναι πράγματι ἐπαξία ἡ ἐκλογὴ Ὑμῶν Παναγιώτατε, ὑπὸ τοῦ

Πανσόφου Θεοῦ, «τοῖς ἀφύκτοις δικτύοις τῆς χάριτος σαγηνεύσας», ἵνα ἀναθέσῃ εἰς Ἑμᾶς τὸ Πηδάλιον τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας ἐν καιροῖς χαλεποῖς, ἐν καιροῖς ἀντιπαλαμωμένων καὶ ἀντικρουομένων ἰδεῶν, καὶ ἐν κόσμῳ, ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ διατελοῦντι, ἐκ τῶν καταπληκτικῶν προόδων τῆς Ἐπιστήμης, λόγῳ τῆς ἀβεβαιότητος περὶ τῆς καλῆς ἢ κακῆς χρήσεως τῶν νέων τεχνικῶν ἀνακαλύψεων.

Ἄλλ' Ἑμεῖς, ἢ Ἑμετέρα Παναγιότης, ἤδη ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀναλήψεως τοῦ Πηδαλίου τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας, ἐν καταπλησσοῦσιν ταπεινοφροσύνης, ἐν ὑπομονῇ καὶ καρτερίᾳ, ἐν ἀνυποκρίτῳ ἀγάπῃ πρὸς τὸ πανορθόδοξον Πλήρωμα τῆς ἀγιωτάτης Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας, καταβάλλετε πολυπλεύρους, ὅσον καὶ ἀξιοθαυμάστους προσπαθείας, ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς λύσεως τῶν ἀναφαινομένων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προβλημάτων, ἀναδειχθεὶς ὁ κατὰ πάντα ἄξιος, «ὥστε ἀνθρώπους ζωγεῖν τῷ Κυρίῳ καὶ ἔλκειν εἰς τὸ Ἐκείνου θέλημα... Ἐπειδὴ δὲ εἷς λαὸς πάντες οἱ εἰς Χριστὸν ἠλικιότες καὶ μία Ἐκκλησία νῦν οἱ Χριστοῦ, κἄν ἐκ διαφορῶν τόπων προσαγορεύηται, καὶ μάλιστα ὁμαίμος λαὸς καὶ ἀδελφὸς καὶ ὀρθόδοξος, χαίρει καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Πατρίς, τὸ Πανελλήνιον σήμερον, καὶ εὐφραίνεται ταῖς τοῦ Κυρίου οἰκονομίαις», διότι ἐξελέξατο Ἑμᾶς ὡς ἐκλεκτὸν Τοῦ σκεῦος, ἵνα μεταδώσῃτε τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα τῆς «Πίστεως, τῆς Ἑλπίδος καὶ τῆς Ἀγάπης» ὄχι μόνον εἰς τὸ πανορθόδοξον Πλήρωμα τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων μεταδώσῃτε τὸ εὐφρόσυνον ἄγγελμα τῆς Εἰρήνης καὶ εἰς τὰς λοιπὰς μὴ Ὁρθοδόξους χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, ἵνα καὶ ὁμοῦ αἱ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαι ἐμφυσήσωσι τὰ σωτηριώδη τῆς Εὐαγγελικῆς διδαχῆς κηρύγματα τῆς Ἀγάπης, τῆς πανανθρωπίνης Ἀγάπης καὶ τῆς Εἰρήνης, τῆς ὁποίας «μεῖζον ἀγαθὸν» δὲν ὑπάρχει, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν διδαχὴν καὶ πάλιν.

«Ἀνδρίζου τοίνυν καὶ ἴσχυε, καὶ προπορεύου τοῦ πανορθοδόξου λαοῦ, ὃν ἐπίστευσε τῇ δεξιᾷ Σου ὁ Ὑψίστος. Καὶ ὡς νοήμων ἀνταξίαν Κυβέρνησιν ποιησάμενος καὶ τοὺς ἀρίστους συμβούλους καὶ συνεργάτας ἐν συνέσει ἐκλεξάμενος καὶ μετὰ τῆς Σεπτῆς Πατριαρχικῆς Συνόδου συμπορευόμενος, πάσης ζάλης ἐγειρομένης ὑψηλότερος γενόμενος τῇ γνώμῃ, ἀβάπτιστον τοῖς ἀλμυροῖς καὶ πικροῖς κύμασι διαφύλασσε τὴν Ὀλκάδα τῆς Ὁρθοδοξίας... Βάρος δὲ ὑπερβαῖνον τὴν δύναμιν μὴ ὀδύρου. Ἐπίρριψον ἐπὶ Κύριον τὴν μέριμνάν σου, καὶ αὐτὸς ποιήσει» Μ. Βασ., ἐπ. 165: Ἀμφιλοχίῳ (Ἰκονίου). Ἡ ἄχρι τοῦδε δρᾶσις σας καὶ ἡ σοφὴ πολιτεία καὶ συμπεριφορὰ σας, ἔσω καὶ ἔξω τοῦ πανορθοδόξου Πληρώματος, εἰς χριστιανούς καὶ μὴ, τέκνα Θεοῦ καὶ αὐτοὺς λογιζόμενος, ἀπέδειξε τὴν ὀρθὴν πορείαν, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἐν παντὶ ἢ διακρατοῦσα τὸ Πηδάλιον τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας χεὶρ τῆς Ἑμετέρας Παναγιότητος. Ἡμεῖς οἱ ἐν Ἑλλάδι παροικοῦντες Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες γνωρίζομεν κάλλιον παντὸς ἄλλου τὸ πλέγμα τῶν δυσχερῶν προ-

βλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζετε, σχεδὸν καθ' ἐκάστην ἡμέραν, καὶ τὰ ὁποῖα ζητοῦν τὴν λύσιν των. Ἐκτὸς τῶν σοφῶν συνεργατῶν τῆς Σεπτῆς Πατριαρχικῆς Συνόδου καὶ τῶν λοιπῶν ἐν διασπορᾷ ποιμένων τῶν ἐν τῇ Οἰκουμένῃ ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Ἀρχιεπισκόπων, Μητροπολιτῶν καὶ λοιπῶν Ἐπισκόπων, ὅπως καὶ τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, ἔχετε συμπαραστατούμενον καὶ συμπορευόμενον τὸ Πανελλήνιον Ὀρθόδοξον Πλήρωμα καὶ ὄχι μόνον ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ὅλῃ τῇ Οἰκουμένῃ διαβιοῦν Ἑλληνορθόδοξον Ποίμνιον τῶν Ὁμογενῶν ἡμῶν.

Οἱ Ἕλληνες ἐν ταπεινώσει, ἀλλὰ καὶ καυχῆσει τιμοῦν καὶ σέβονται τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, καὶ συγκινοῦνται βαθύτατα ἐπὶ τῇ μνείᾳ ἀκόμη τῶν ὑπ' Αὐτοῦ ἐπιτελεσθέντων πρὸς διάδοσιν τῆς εὐαγγελικῆς διδαχῆς εἰς ἔθνη καὶ λαοὺς ἀπολιτίστους. Ἐάν τις διεξέλθῃ τὸ καὶ ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας βραβευθὲν ἔργον τοῦ πρότῃρα ἀδοκῆτως μεταστάντος Μητροπολίτου Σάρδεων κυροῦ Μαξίμου: «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», Θεσ/κη 1972 σσ. 389, θὰ διαγνώσῃ πάραυτα τὰ ἀξιοθαύμαστα ἐπιτεύγματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν ποικίλων πνευματικῶν δραστηριοτήτων του. Μὲ χάριν καὶ σαφήνεια ὁ προῶρος μεταστάς ἀοίδιμος Μητροπολίτης Σάρδεων διαπραγματεύεται τά τε τοῦ παρελθόντος, ὅσον καὶ τὰ σύγχρονα προβλήματα, ἅτινα παρώθησαν τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον νὰ διαμορφώσῃ τὸ ὄλον διοικητικὸν σύστημα τῆς Ἐκκλησίας. Αὕτη ὀργανώθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν θεμελιωδῶν εὐαγγελικῶν ἀρχῶν. Αἱ κατὰ τόπους Ἐκκλησῖαι κεχωρισμέναι ἀπ' ἀλλήλων, ἠσθάνοντο ἐν τούτοις ἠνωμέναι εἰς εὐχαριστιακὴν ἐνότητα, τὴν ὁποίαν ἐνότητα ἀντεπροσώπευεν ὁ ἕκασταχοῦ Ἐπίσκοπος. Μὲ τὴν συνεχιζομένην ἀδιάκοπον διάδοσιν τῆς χριστιανικῆς Πίστεως, διείδον τὴν ἀνάγκην στενοτέρας ἐπαφῆς καὶ τελειότερας μεταξὺ των γνωριμίας. Πρὸς τοῦτο ὡς σύνδεσμος χωρίων καὶ πολυπληθεστέρων χριστιανῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, κατέστη ἀπαραίτητον νὰ ὀρισθοῦν «Περιοδευταὶ» Ἐπίσκοποι, ὅπως καὶ «περιοδευταὶ» πρεσβύτεροι, οἵτινες ἐνωρὶς ἤδη κατέστησαν μόνιμοι. Οὕτω πως, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρξατο θεμελιουμένη ἡ μορφή τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁργανισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἔργον εἶναι ἡ συνέχισις τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὁποίου τὴν ἀποστολὴν συνεχίζει ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς ἐπιστασίας τοῦ Παναγίου Πνεύματος, τοῦ Παρακλήτου. Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ διαπραγματευθῶμεν τῶν δύο ἐτέρων μεγάλων Ἐκκλησιῶν — Ρωμαιοκαθολικῆς καὶ Προτεσταντικῆς — τὴν διαμόρφωσιν τοῦ διοικητικοῦ των συστήματος. Ἡ ἡμετέρα Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία διεμορφώθη ἐξ ἀρχῆς μὲ κέντρον τὴν «συλλογικὴν ἐνότητα», στηριζομένην εἰς τὴν ἐκκλησιολογικὴν περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐνότητα. Τρία πρόσωπα ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν, ἠνωμέναις «διὰ τοῦ συνδέσμου τῆς Ἀγάπης», ἀποκλειομένης πάσης «ὑποταγῆς» (Subordinatio), διότι τὰ τρία πρόσωπα εἶναι συγχρόνως «ἀσύγχυτα καὶ ἀδιαίρετα»,

συναποτελούντα τὴν ὄλην «Οὐσίαν» τοῦ τρισυποστάτου Θεοῦ. Ἐδῶ ἀκριβῶς καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία στηρίζεται ἐν τῇ ἀναπτύξει ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς «αὐτοτελείας». Ἐκφράζεται δὲ ἡ «αὐτοτέλεια» διὰ τοῦ «Αὐτοκεφάλου». Τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ ἔκφρασις «ἐνότητος» ἐν τῇ αὐτῇ ὁμολογίᾳ Πίστεως καὶ συγχρόνως «ἀνεξαρτησίας» ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ζωῇ καὶ δράσει τῶν «Αὐτοκεφάλων» κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν.

Δὲν προτίθεται, οὔτε τοῦ παρόντος εἶναι θέμα, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, διότι θε ἐξέβαινον ἔξω τῆς «νύσσης». Πάντως ἀνάγκη νὰ λεχθῇ ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος μιᾶς τοπικῆς Ἐκκλησίας ἐκπροσωπεῖ ταύτην καὶ εἶναι ἡ «κεφαλὴ» αὐτῆς. Σημειωτέον ὅτι ἤδη ὁ θηριόβρωτος μάρτυς ἄγιος Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας (107 ἢ 115 μ.Χ.) μαρτυρεῖ ὅτι: «οἱ ἐπίσκοποι, οἱ κατὰ τὰ πέρατα ὀρισθέντες, ἐν Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμη εἰσὶν» (Ἐφεσ. 3, 2). Τὴν ἐνότητα τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας ἀποδεικνύουν αἱ κατὰ τόπους συνάξεις πολλῶν ἐπισκόπων καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν ἀνάπτυξις τοῦ θεσμοῦ τῶν Συνόδων, κατ' ἐξοχὴν δὲ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων (Γ. Κονιδάρι, Ἡ διαμόρφωσις τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Ε' αἰ. καὶ οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, σ. 27). Τὸ νόημα ἐπομένως τῆς «ἐνότητος» τῶν κατὰ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ὀρισθέντων Ἐπισκόπων εἶναι ἀκριβῶς τὸ τῆς «μυστηριακῆς ταυτότητος». Τοῦτο σημαίνει ὅτι, ὅπως ὁ ὅλος Χριστὸς ἀποκαλύπτεται ἐν τῇ ἐνότητι ἐκάστης Ἐκκλησίας, οὕτω πῶς καὶ ἡ οἰκουμενικὴ ἐνότης συνίσταται οὐχὶ εἰς μίαν ἀμοιβαίαν συμπλήρωσιν μερῶν ἢ εἰς μίαν δημοκρατικὴν «πλειοψηφίαν» προσώπων, ἀλλ' εἰς σύμπτωσιν καὶ ταύτισιν τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας ἐν τῷ αὐτῷ κέντρῳ, τοὔτέστιν, ἐν «Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμῃ» (Μητροπ. Σάρδεων, Μν. ἔρ. σ. 340).

Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ ἐκθέσωμεν τὰ τῆς βαθμιαίας ἐμφανίσεως καὶ ἐξελίξεως τῶν ἐπισκοπικῶν ἀξιωμάτων, μητροπολιτῶν, Ἀρχιεπισκόπων, Πατριαρχῶν κ.λπ. Τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἡμετέραν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν εἶναι, ὅπως ἐξάρωμεν τὴν ἀδιαμφισβήτητον ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Πάντως ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος εἶχε πάντοτε ἐν νῷ ὅτι ἡ ἐννοια τοῦ Πρώτου ἢ τῆς «Κορυφῆς» τῆς Ὁρθοδοξίας ὑπενόει ὅτι τὸ ὅλον ἔργον τούτου ἦτο «διακονικόν», ἤτοι νὰ διακονῇ ἐν ὄλῳ τῷ Ὁρθόδοξῳ κόσμῳ καὶ ἀναμέσον ὄλων τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, χωρὶς οὐδὲ πόρρωθεν νὰ ἐκλαμβάνῃ ὅτι ἡ ἄσκησις τῆς ἐξουσίας, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ, σημαίνει ἰδιοτυπίαν «ὀρθόδοξοφανείας», ὁμοίαν τῆς ἀσκήσεως τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ «νεο-Παπισμοῦ». Κατακλείω μὲ τὸ σοφόν, ὀρθὸν καὶ δίκαιον συμπέρασμα, εἰς ὃ κατέληξεν ὁ ἀλησμόνητος Μητροπολίτης Σάρδεων Μάξιμος εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔργου του: «Ἄλλ' ἐὰν κατὰ τὸ παρελθὸν ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος ὑπῆρξεν ἄκρως εὐαίσθητος ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἀπὸ τῆς πρωτοθρόνου αὐτοῦ θέσεως ἀπορρεούσης εὐθύνης καὶ συνεπῆς πάντοτε πρὸς τε τὴν περὶ διακονίας ἐντολὴν καὶ πρὸς τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου, ἰδιαζόντως σήμερον μένει στερεῶς προσκεκολλημέ-

νος και ἀπολύτως ἀφοσιωμένοις εἰς τὴν οἰκουμενικὴν αὐτοῦ ἀποστολὴν, ὅπως μὴ παύσῃ ἀσκήτων τὴν, ἣν κέκτηται, κανονικὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ χώρῳ τῶν ἀδελφῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἐν τῷ πλαισίῳ πάντοτε τῆς ἐν ἀδελφικῇ συλλογικότητι ἐκφραζομένης ἐννοίας τῆς «διακονίας», ἔτοιμος ἵνα ἐν παντὶ καὶ πάντοτε ἐξυπηρετήσῃ τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας καὶ τὴν μεταξὺ τούτων «ἐνότητα», ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ἀνὰ τὸν κόσμον ἀποστολῆς τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς δόξαν Χριστοῦ» (Μν. ἔρ. σ. 353).

Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν «διακονίαν» ἠσκήσατε, Παναγιώτατε Δέσποτα, διὰ τῆς ὄντως ἱεραῆς καὶ ἀξιοθαυμάστου πορείας Ὑμῶν πρὸς ὅλα τὰ Πατριαρχεῖα τὰ Ὁρθόδοξα. Ἡ δὲ πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐπίσκεψις τῆς Κορυφῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀποτελεῖ πράγματι σταθμὸν πνευματικόν. Δι' ἡμῶν, Παναγιώτατε Δέσποτα, ὡς καὶ ἐν ἀρχῇ εἶπον, ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν καὶ τὸ Πανελλήνιον, ὅπουδῆποτε γῆς, ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιᾶσει ὑποδέχονται Ὑμᾶς, διὰ δὲ τῆς Σεπτῆς παρουσίας Ὑμῶν, μεταρσιούμεθα εἰς σφαίρας ἐκπάγλου ὠραιότητος πνευματικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀνατάσεων.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ κατακλείσω τὴν ὁμιλίαν μου δι' ὅσων ἄλλοτε ἔγραψα [Κ. Μπόνη, *Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἀρχαίαν Χριστιανικὴν Γραμματείαν* (96-325), Ἀθ. 1974 σ.35/6]: «Ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, εἰς τὰ πρῶτα βήματα τῆς ἐκκινήσεώς της, δέχεται τὴν ἀγαθὴν ἐπίδρασιν τοῦ παλαιοδιαθηκικοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, δέχεται τὴν ἀγαθὴν ἐπίδρασιν ἐν τῇ Λατρεία ἰδίᾳ καὶ τῇ ἠθικο-θεολογικῇ, καὶ θρησκευτικῇ ἢ κατηχητικῇ ἐποικοδομῇ καὶ διδασχῇ. Μετὰ μικρὸν ἀξιοποιεῖ τὰ ἀγαθὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Τὸ μορφωτικὸν ιδεῶδες τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων προσδέχεται καὶ διαμορφοῖ κατ' ἴδιον τρόπον, πρὸς καλλιέργειαν, ψυχικὴν καὶ σωματικὴν, τοῦ θαυμασίου πλάσματος τοῦ Δημιουργοῦ, ἧτοι τοῦ ἀνθρώπου. Πλατωνικὴ καὶ Νεοπλατωνικὴ Φιλοσοφία, Στωὰ καὶ Ἐπικουρείοι δίδουσι τὰ ἐξάίρετα προϊόντα τῆς διδασκαλίας των διὰ τὴν ἠθικὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ Ἑλληνορθόδοξος Ἐκκλησία οὐ μόνον ἐπιδοκιμάζει, ἀλλὰ καὶ θεωρεῖ ταῦτα ὡς τὰς πρῶτας βάσεις τῆς ἠθικῆς ἐποικοδομῆς.

Ἐτι μᾶλλον, ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν πρῶτη, στοιχοῦσα τῷ παραδείγματι τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον, ἰδίᾳ τὸν κόσμον τοῦ πνεύματος, τὸν ὁποῖον καταβάλλει προσπαθείας, ὅπως προσεταιρισθῇ, ἐχθρικῶς διακειμένον τὸ κατ' ἀρχὰς πρὸς τὴν νέαν Θρησκείαν. Καὶ τὸ ἐπιτυγχάνει. Τολμᾷ μάλιστα τὴν ἀγνωτέραν σκέψιν τῶν σοφῶν Ἑλλήνων νὰ προσαρμόσῃ πρὸς τὰ χριστιανικὰ ιδεῶδη. Καὶ τὸ ἐπιτυγχάνει. Γλῶσσα Ἑλληνικὴ, Σκέψις Ἑλληνικὴ, Ἀγωγή καὶ Παιδεία Ἑλληνικὴ, Ὁρολογία

Φιλοσόφων Ἑλλήνων, Ποίησις, Τέχνη, Ρητορεία, τὰ πάντα τίθενται εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ αὐτὴ ἀξιοποιεῖ ταῦτα εὐστόχως. Οἰκειοποιεῖται ταῦτα· διερμηνεύει κατὰ τὰς ἀρχάς της τὰς ἐννοίας καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν φιλοσοφικῶν διδασμάτων· ἐκχριστιανίζει ἐν πολλοῖς ταῦτα μεταφυσικῶς καὶ ἐφαρμόζει τὰ ἐγκρυπτόμενα διδάγματα τούτων ἐπὶ τῶν Ἀληθειῶν τῆς Πίστεως. Ὁ Προμηθεὺς Δεσμώτης προμηνύει τὸν σταυρωθέντα Λυτρωτὴν· οἱ δώδεκα Ὀλύμπιοι Θεοὶ τοὺς δώδεκα ἀποστόλους. Ἀρχαῖοι μῦθοι, Θεοὶ καὶ ἡμίθεοι, ἥρωες καὶ ἀνθρωποποιήσεις ἀρετῶν καὶ κακιῶν, προσαρμόζονται πολλάκις ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ ζῶντα πρότυπα τῶν Ἁγίων της, τῶν ἀρχῶν της καὶ τῶν δογμάτων της. Μετατρέπονται εἰς σύμβολα, εἰς εἰκόνας, εἰς παραστάσεις· ἀκόμη καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ πτηνὰ καὶ οἱ ἀστέρες, μάλιστα δὲ ὁ Ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη καὶ πάντα τὰ ἄστρα μεταβάλλονται εἰς ἱερὰ κοσμήματα τῶν χριστιανικῶν Ναῶν, πρὸς συμβολικὴν καὶ μεταφυσικὴν παράστασιν τοῦ κόσμου τῆς Δημιουργίας.

Ἡ Ἐκκλησία ἀπεδέχθη ταῦτα ἐν ἐπιγνώσει. Δὲν ἐκβιάζουσι τὴν Ἐκκλησίαν τὰ ἀρχαῖα πρότυπα πρὸς Ἐξελληνισμόν ταύτης. Πολλοὺ γε καὶ δεῖ. Ἡ Ἐκκλησία, ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, οὐσα ἐξ ἀρχῆς Ἐκκλησία ζῶσα καὶ δράσεως καὶ Ἐκκλησία προόδου, δράττεται τῆς εὐκαιρίας νὰ ἐκμεταλλευθῇ πᾶσαν ἐγκρυπτομένην ἀξίαν, μεταφυσικὴν ἢ ἠθικὴν ἢ μορφωτικὴν εἰς πάντα τὰ εἶδη, ἅτινα παρήγαγεν ὁ μεγαουργὸς Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς, καὶ κατορθώνει νὰ χρησιμοποιήσῃ ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτῆς ἀπαξάπαντα τὰ ἀγαθὰ τοῦ Πολιτισμοῦ τούτου, ἐκχριστιανίζουσα οὐχὶ τὸν Ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν Πολιτισμόν, ἀλλὰ τοὺς εὐχύμους καρποὺς τούτου εἰς ἰδίαν χρῆσιν λαβοῦσα, ἠδύνην δι' αὐτῶν, εὐγεστοποιεῖ καὶ καθιστᾷ οὕτω περισσώτερον εὐπρόσδεκτον τὸν ξένον καὶ μυστηριακόν, διὰ τοὺς ἐξ Ἑθνῶν προσερχομένους, χαρακτῆρα τῆς Νέας Θρησκείας».

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ὁ Σεπτὸς Θρόνος τῆς Οἰκουμενικῆς Ὀρθοδοξίας ἠκτινοβόλησε καὶ ἀκτινοβολεῖ ὡς ἄλλος Ἥλιος ὑπὸ τὸν Χριστιανικὸν Ὀρθόδοξον Ἑλληνισμόν. Ἐξημερωτικά καὶ ἐκπολιτιστικά ἦσαν καὶ εἶναι καὶ θὰ εἶναι ἔσασι τὰ μεστὰ εὐφορίας ἀγωνίσματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριαρχείου. Ἡ Ἱστορία τούτου, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, εἶναι συνεχεῖς ἀγῶνες. Κραταιοῦσθε ὅμως πάντοτε, τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ! Ὁ ἐπιφανεὶς Θεῖος Λόγος εἶναι ὁ διαλύων τὰ σκότη, ὁ ἀντιτιθέμενος εἰς τοὺς ἐμφανιζομένους ἐχθροὺς καὶ πολεμίους καὶ Αὐτός, ἡ Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας προνοεῖ καὶ καθοδηγεῖ τὸ σκάφος τῆς Οἰκουμενικῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας γενικώτερον, εἰς λιμένας ἀσφαλεῖς καὶ σωτηριώδεις. Ἴδου διατί καὶ τὸ Πανελλήνιον ἐκδέχεται σήμερον τὴν Εὐλογίαν καὶ τὰς Εὐχὰς τῆς Σεπτῆς Ὑμῶν Παναγιότητος, ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι ὅσα νέφη καὶ ἂν ἐμφανίζονται πρὸ αὐτοῦ, ὁ Κύριος θὰ διαλύῃ αὐτά, ὡς ἡ ἀχνὺς διαλύεται ὑπὸ τοῦ φωτὸς τοῦ Ἥλιου.

Δέν δύναμαι νά μῆ ἐπισημάνω, ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐθεμελιώθη, — ἔζησεν, ἔδρασε καὶ ἐπετέλεσε τὴν θεῖαν καὶ ἱστορικὴν Του ἀποστολὴν κατὰ τὴν μακραίωνα διαδρομὴν Του, φέρον ἀείποτε τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτήρα, παραλλήλως πρὸς τὸν οἰκουμενικόν, τὸν ὁποῖον καὶ πρέπει νά διατηρήσῃ, καὶ ὡς πιστεύομεν, ὁπωσδήποτε θὰ διατηρήσῃ, ἐφ' ὅσον ἡ Ἑλληνικότης, ὅσον καὶ ἡ Οἰκουμενικότης τοῦ Πατριαρχείου στηρίζεται ἐπὶ τε τῶν ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ἐπὶ τῶν ἀπαραγράπτων δικαίων τῆς ἱστορικῆς Του διαδρομῆς, ἅτινα δίκαια κατέστησαν Τοῦτο πανορθόδοξον Φάρον, ἀντλοῦντα τὴν λάμπιν καὶ τὴν φωτοδότιδα δύναμιν ἐκ τῆς θεοπνεύστου Σκέψεως τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκ τοῦ ἁγίου αἵματος τῶν ἀναριθμητῶν Ἑλλήνων Μαρτύρων καὶ Ὁμολογητῶν τῆς Πίστεως, ὡς καὶ τῶν ἐνδόξων Ἑλλήνων Ἱεραποστόλων, μάλιστα δὲ τῶν ἀδελφῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς ὅλα τὰ μῆκη καὶ πλάτη τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου.

Τὸ προέχον δι' ἡμᾶς σήμερον εἶναι νά ἔχωμεν πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι πολλαπλοὶ κίνδυνοι περιβάλλουν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ πελώρια προβλήματα προβάλλουν εἰς μέσον, ἀπαιτοῦντα λύσεις ὀρθὰς καὶ δικαίας, ἵνα μὴ διακινδυνεύσῃ αὐτὴ αὕτη ἡ ἐνότις τοῦ ὅλου Σώματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ποικίλαι μηχανορραφαὶ ἐξυφαίνονται ἐκ ποικίλων σημείων, φαινομενικῶς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἀπειλοῦσαι, ἀλλ' εἰς τὸ βάθος τὸ ὅλον οἰκοδόμημα τῆς Ὁρθοδοξίας ἐκ βάθρων σείουσαι.

Ἔρχονται βεβαίως αἱ θύελλαι καὶ αἱ καταγίδες εἰς τὰ ἀνθρώπινα πρὸς δοκιμασίαν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τῶν ἀντιξοοτήτων τούτων καὶ θλίψεων δὲν μένει ἀπρόσβλητον καὶ τὸ θεανθρώπινον Ἰδρυμα, ἡ Ἐκκλησία. Διότι καὶ αὕτη, κατὰ τὸ ὄρατόν καὶ ἐγκόσμιον αὐτῆς στοιχεῖον, ἐξ ἀνθρώπων ἀποτελεῖται. Ἀνθρώπων πιστῶν μὲν, ἀλλ' ἀνθρώπων ἀτελῶν καὶ πολλακίς ἀμαρτωλῶν, ἢ ἐξ ἀγνοίας ἢ ἄλλης αἰτίας παρακωλυόντων τὸ ἔργον τῆς Χάριτος. Ἐκ τούτου καὶ αἱ περιπέτειαι, αἱ θλίψεις, οἱ διωγμοί, ἔστιν ὅτε τὰ βασανιστήρια καὶ ὁ ἀφανισμὸς καὶ αὐτῶν τῶν πιστῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν σκοτίων ἐκείνων δυνάμεων τῆς ἀθεΐας καὶ τοῦ ὕλισμοῦ, ὑπὸ τὰς παντοίας μορφάς του! Καὶ αἱ θύελλαι καὶ αἱ καταγίδες ἐπέπεσαν πολλακίς καὶ ἐπὶ τοῦ θεοσυστάτου Καθιδρύματος τῆς Ἐκκλησίας, μάλιστα δὲ ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἐπὶ τοῦ καταγαλαΐσαντος τὴν Ὁρθοδοξίαν πανενδόξου Θρόνου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τοῦτο δὲ πρὸς δοκιμασίαν ἀσφαλῶς τῶν πιστῶν μελῶν καὶ ἀφωσιωμένων τέκνων τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς παιδαγωγίαν τῶν ἐν γένει μελῶν Αὐτῆς. Ἄλλ' ὁ Κύριος διεκήρυξε διὰ σύμπασαν τὴν Ἐκκλησίαν Του, ὅτι «πύλαι ἄδου οὐ κατισχύουσιν» Αὐτῆς καὶ ὅτι ἀπαρασάλευτα τὰ θεμέλια Αὐτῆς διαμενοῦσιν «πάσας τὰς ἡμέρας μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. 16,

18, 28, 20. Ἰωάν. 14, 16). Οὕτως ἀκριβῶς συνέβη καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τὴν ἀναδεχθεῖσαν ὅλον τὸ μένος τῶν ἀπανθρώπων διωγμῶν καὶ διὰ τοῦ νέφους τῶν μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν τῆς Πίστεως καθαγιάσασαν τὰς ρίζας τοῦ πολυκλάδου δένδρου τῆς Ὁρθοδοξίας. Οὕτω δ' ἐπίσης συνέβη καὶ εἰς τὸν Μέγαν τῆς Οἰκουμηνικῆς Ὁρθοδοξίας Θρόνον, τὸ πανέντιμον καὶ πανένδοξον Οἰκουμηνικὸν Πατριαρχεῖον! Ἐδέχθη καὶ τοῦτο θυέλλας καὶ καταγίδας σφοδρὰς καὶ ποικίλας, καθ' ὅλην τὴν ἱστορικὴν του διαδρομὴν. Ἐταπεινώθη καὶ ἐσμικρύνθη κατὰ κόσμον καὶ συνεπτύχθη εἰς μικράν, ἀλλ' ἔνδοξον γωνίαν — τὴν κρύπτειν τοῦ Φαναρίου! Ἄλλ' ὁμως διὰ τὴν καταπέμψη ἐκεῖθεν τὰ ἡλιακὰ καὶ πυρκαϊκὰς ἀκτινοβολίας Του ἀπανταχοῦ τῆς γῆς, πρὸς ἐκπληξιν καὶ θαυμασμόν συμπάσης τῆς Οἰκουμένης! Ποῦ ὀφείλεται τοῦτο; Πρωτίστως εἰς τὴν πάνσοφον καὶ πανσθενῆ τῆς Θείας Προνοίας βουλὴν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ τὰ πάντα ὑποστάτως χάριν τῆς Ἐκκλησίας Του Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ. Ἄλλ' ὀφείλεται, ὁμολογουμένως, καὶ εἰς τὴν σοφὴν καὶ σθεναρὰν καθοδήγησιν τοῦ σήμερον, Ἡγέτου τῆς Ὁρθοδοξίας Παναγιωτάτου Πατριάρχου Δημητρίου. Ὀφείλεται καὶ εἰς τὴν συνετὴν πολιτικὴν ὄλων Ὑμῶν τῶν κορυφαίων τῆς Ὁρθοδοξίας Ἡγετῶν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐκάστοτε διαβουλευομένην καὶ συνεργαζομένην μετὰ τοῦ Ἀρχιεπίσκοπου Οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου Σεπτῆν Πατριαρχικὴν Σύνοδον.

Ἀπέφυγα ἐπιμελῶς τὴν κατανομάσω τὰ σύγχρονα προβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν ὑψηλὸν Σας Θρόνον, Παναγιώτατε. Διότι κατ' ἀνάγκην θὰ ἦτο οὐχὶ συνετὸν ἀπὸ μέρους τοῦ Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας τὴν ἐπιτρέψη τὴν διολίσθησιν εἰς προβλήματα σύγχρονα, σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν πολιτικὴν. Ἐν καὶ μόνον ἀπὸ μέσης καρδίας καὶ ὁ ὀμιλῶν καί, εἶμαι βέβαιος, ἀπαξάπαντα τὰ Μέλη τῆς Ἀκαδημίας, ἀκόμη καὶ τὸ Πανελλήνιον, εὐχόμεθα, τὴν ἀδιάκοπον συνέχειαν τοῦ δημιουργικοῦ πνευματικοῦ ἔργου τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριαρχείου, πρὸς διάδοσιν τῆς ἐν Χριστῷ Πίστεως καὶ διασφάλισιν τῆς Οἰκουμηνικῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ Σεπτῆ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἐτοιμὴ πάντοτε διὰ μίαν σθεναρὰν, ἀλλὰ καὶ λίαν σώφρονα ἀντιμετώπισιν πασῶν τῶν ἐμφανιζομένων ἢ ἐμφανισσομένων δυσχερειῶν τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριαρχείου. Τὸ Πανελλήνιον καὶ ἀμπαν τὸ ἐν διασπορᾷ Ὁρθόδοξον Πλήρωμα τῆς Ὁρθοδοξίας· ἡμεῖς οἱ ἐν Ἑλλάδι Ὁρθόδοξοι εἴμεθα οἱ συμπαραστάται, ἐτοιμοὶ διὰ πᾶσαν θυσίαν, προκειμένου νὰ βοηθήσωμεν εἰς πᾶν ὅ,τι ζητηθῆ ἀπὸ ἡμᾶς.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, τὴν ὁποίαν ἠϋδόκησε νὰ τιμήσῃ σήμερον διὰ τῆς παρουσίας Της ἢ Κορυφῆ τῆς Οἰκουμηνικῆς Ὁρθοδοξίας, κλίνει ἐν ταπεινώσει καὶ εὐλαβείᾳ τὴν

κεφαλὴν ἐνώπιον τῆς Ἁγίας Προσωπικότητος Ὑμῶν καὶ ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει διαβεβαιοῖ Ὑμᾶς καὶ τὴν Σεπτὴν Πατριαρχικὴν Σύνοδον, ὅτι συμπαρίσταται ἐν μιᾷ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ εἰς τὰ συμπιέζοντα τὸν Σεπτὸν Θρόνον Σας προβλήματα, εὐχομένη καὶ πάλιν, ὅπως ὁ Κύριος διαφυλάττῃ καὶ προστατεύῃ, ὡς πάντοτε, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἀλώβητον ἐκ τῶν πειρασμῶν, ἰσχυροποιῇ δὲ τοῦτο ἐν παντί, πρὸς δόξαν τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀπεκδεχόμενοι καὶ πάλιν τὰς Εὐχὰς καὶ Εὐλογίας τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, καὶ μεστοὶ χάριτος καὶ εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν ὑψηλὴν τιμὴν, τὴν ὁποίαν προσεκομίσατε εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸ Πανελλήνιον ἢ Ἀκαδημία ἀπεφάσισε νὰ ἐπιδώσῃ εἰς τὸν λαμπρύνοντα τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον Παναγιώτατον Πατριάρχην Δημήτριον εἰδικὸν τιμητικὸν Ψήφισμα, μάλιστα καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀγιαστικῆς παρουσίας Αὐτοῦ ἐν τῇ λαμπροφόρῳ σημερινῇ ἱστορικῇ Τελετῇ!

Ἐν εἰσέτι εὐχόμεθα, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἀπὸ μέσης καρδίας, ὅπως ὁ τρισυπόστατος Θεὸς διαφυλάττῃ καὶ ἐνισχύῃ Ὑμᾶς καὶ τὸ ὑφ' Ὑμᾶς Ὁρθόδοξον Πλήρωμα συμπάσης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἑσαεῖ.

« Ἀνδρίζου λοιπόν, Παναγιώτατε Δέσποτα, καὶ ἴσχυε, καὶ προπορεύου τοῦ Πανορθοδόξου λαοῦ, ὃν ἐπίστευσε τῇ Δεξιᾷ Σου ὁ Ὑψιστος! »